

Анатолій НАТОЧІЙ,

старший викладач кафедри вогневої
підготовки Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ЛЮДИНА ТА ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ НА ЗАХИСТІ ПРАВ ТА СВОБОД: МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА І НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Сучасні тенденції вимушено формують необхідність реформування правоохоронної системи як такої, що слугуватиме суспільству та призведе до підвищення іміджу від такої діяльності. Формування довіри населення є пріоритетним на сьогодні через необхідність збереження цілісності нашої держави та відбиття військової агресії окупанта. Сучасна концепція сьогоденної Національної поліції України передбачає партнерство, довіру, спілкування та діалог між поліцією та громадянами. Крім того, довіра громадян до Національної поліції, як до правоохоронної системи, безпосередньо залежить від успіху поліції у сфері правового захисту громадян, а також від рівня взаємодії громадськості з правоохоронцями [1, с. 134].

У юридичних наукових джерелах виокремлюють чотири моделі службової діяльності поліцейського, кожна з яких має певні особливості, моделі поведінки поліцейської діяльності, вимоги до такої діяльності з боку держави та суспільства в цілому. Однією із такої моделлю є модель «політик-спостерігач» [2]. Цій моделі поліцейської діяльності характерна певна політизація та репресивне спрямування діяльності поліції, низький фаховий рівень і неформальна особистісна поведінка персоналу.

Наступна модель поліцейської служби – «юрист-професіонал». Для даної моделі є характерними такі особливості: 1) визнання пріоритетності принципу верховенства права; 2) прагнення до захисту фундаментальних ліберальних цінностей, що забезпечує трансформацію «політика-спостерігача» у «солдата суспільства»; 3) компетентність, професіоналізм, почуття відповідальності та високі морально-вольові якості працівника поліції.

Від поліцейського в межах такої моделі вимагається не особиста відданість керівництву, як у моделі «політик-спостерігач», а захист фундаментальних ліберальних цінностей держави та суспільства, чітка реалізація нормативних приписів, визнання принципу верховенства права.

У межах моделі «юрист-професіонал» працівники поліцейських структур реалізують приписи норм законодавства і виконують лише ті вказівки керівництва, які відповідають праву і закону. Така модель «за можливістю раціоналізована» та передбачає використання прагматичних науково обґрунтованих методів і способів. Поліцейський трансформується в

аналітика, який розуміється на проблемах соціуму та пропонує оптимальні варіанти вирішення проблем охорони публічного порядку та боротьби зі злочинністю.

Модель службової діяльності поліції «служіння суспільству» характеризується тим, що поліція дотримується проактивної позиції, здійснює перманентний моніторинг і профілактику соціальної напруги, запобігає вчиненню правопорушень у контексті реалізації програм партнерства з населенням. Поява такої моделі зумовлена необхідністю підвищення відповідальності поліції за безпеку окремих громадян та суспільства у цілому.

У межах такої моделі створюються та реалізуються спеціальні програми взаємодії поліцейських структур і суспільства. Також поліцейські розглядаються як фахівці, що мають певний обсяг знань у галузі права і діють в інтересах гармонійного розвитку держави і суспільства. На практиці за такою моделлю поліцейський є не спостерігачем, не солдатом, не аналітиком, який реалізує завдання у сфері відбиття загроз для охоронюваного суспільного блага та уповноважений на застосування примусу, а набуває статусу «вчителя», який реалізує позитивну (підтримуючу) функцію.

У сучасній періодиці таку модель визнають «комунальною». Це обумовлюється тим, що службова діяльність поліції зорієнтована на вирішення проблем обмеженої групи населення (територіальної громади). Відповідно закономірним є той факт, що поліцейські в межах реалізації такої моделі формуються територіальними громадами для забезпечення своїх місцевих потреб. У реальному житті вищезазначені моделі функціонування поліції не існують в чіткому їх прояві.

Тож для функціонування системи правоохоронних органів конкретної держави, як правило, є характерними властивості одразу двох або більше зазначених моделей. В будь-якому випадку для кожного суспільства будь-яка модель повинна бути сформована на інтересах та побажаннях суспільства. Інколи форма управління та взаємодії не може існувати в одному форматі, та може бути проявом комбінованої формації. У будь-якому разі інтереси суспільства повинні бути враховані при взаємодії з правоохоронцями.

В умовах сьогодення професійна спрямованість передбачає розуміння і внутрішнє сприйняття цілей і завдань професійної діяльності як для правоохоронців, так і для суспільства в цілому. Такі зміни знаходять своє відображення в тому, що зміцнюють мотиви, котрі пов'язані з професійною діяльністю, викликають покликання до прагнення у добросовісному виконанні власних службових обов'язків, бажанні показати себе кваліфікованим фахівцем та досягати успіхів в роботі, посиленні почуття відповідальності [8, с. 101].

Список використаних джерел:

1. Тінін Д. Г. Формування довіри населення як основний напрям оцінки ефективної роботи Національної поліції України. Шановні учасники міжнародної конференції!, 134. Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (5 листопада 2021) / упор.: Г. Я. Савчин, У. О. Цмоць.

Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 172 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4008/1/05_11_2021.pdf#page=134.

2. Загуменна Ю. В. Взаємодія Національної поліції України та громадянського суспільства як основа державної безпеки. *Верховенство права*. 2018. № 2. С. 37–45.

3. Додаток до Рекомендації Кес (2001) 10 про Європейський кодекс поліцейської етики: : Міжнародний документ Комітету міністрів від 19 вересня 2001 : Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. редакцією О. А. Банчука. Київ : Москаленко О. М., 2013. 588 с.

4. Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ : проект 2014 р. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1118-2014-%D1%80/>.

5. Сокурєнко В. В. Підготовка охоронців правопорядку в Харкові: 100 років історії (1917-2017 рр.) : до 100-річчя подій Української революції. Харків 3: ХНУВС: Золота миля, 2017. 495 с.

6. Проневич О. С. Моделі управління поліцією: аналіз зарубіжного досвіду / О. С. Проневич. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2009. № 1. С. 145-167.

7. Гудзь Т. І. Проблеми та перспективи розвитку місцевої міліції (муніципальної поліції) в умовах реформування територіальної організації публічної влади в Україні / Т. І. Гудзь. *Форум права*. 2011. № 4. С. 154–161. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-4/11gtivvu.pdf>.

8. Тінін, Д., & Завістовський, О. (2024). Питання вдосконалення мовлення під час фахової підготовки поліцейських в умовах воєнного стану. *Матеріали конференцій МЦНД*, (19.01.2024; Кривий Ріг, Україна), 236–238. URL: <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/975>.

Юлія ОЛІЙНИК,

викладач кафедри

адміністративного права і процесу

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ПРИВАТНІ ОСОБИ ЯК УЧАСНИКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Приватна особа. Що означає це поняття? Для того, щоб розкрити тему приватної особи як суб'єкта адміністративного права, треба розібратись в деяких поняттях, таких як «індивід», «людина», «особа» та «особистість».

«Індивід» у праві позначає максимально загальну абстракцію, не пов'язану з індивідуальними рисами особи, підкреслюючи одиничність. За визначенням М. І. Матузова, це «жива істота, що існує в єдності з умовами свого середовища». У юридичному контексті термін «людина» вказує на представника *Homo sapiens*, що об'єднує біологічні, соціально-історичні та культурні аспекти. Важливо, що для визнання прав людини не має значення вік, стать чи релігія особи; головне – її приналежність до цього виду [1].

У юридичному контексті термін «людина» – це представник *Homo*